

PIRKANMAAN
AMMATTIKORKEAKOULU

**AMMATTITAITOA EDISTÄVÄN HARJOITTELUN ARVIOINTI
RÖNTGENHOITAJAOPISKELIJAN NÄKÖKULMASTA**

Tiina Jylhä
Nina Mäkinen

Opinnäytetyö
Lokakuu 2009
Radiografian ja sädehoidon koulutusohjelma
Pirkanmaan ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Pirkanmaan ammattikorkeakoulu
Radiografian ja sädehoidon koulutusohjelma

JYLHÄ, TIINA & MÄKINEN, NINA:

Ammattitaitoa edistävän harjoittelun arviointi röntgenhoitajaopiskelijan näkökulmasta.

Opinnäytetyö 32s., liitteet 2s.

Lokakuu 2009

Opinnäytetyön tarkoituksena on kuvata ammattitaitoa edistävän harjoittelun arviointia röntgenhoitajaopiskelijan näkökulmasta. Työn tavoitteena on tuottaa tietoa ammattitaitoa edistävän harjoittelun arvioinnista röntgenhoitajaopiskelijan näkökulmasta ammattikorkeakoululle ja harjoittelupaikoille. Opinnäytetyön aihe saatiin Pirkanmaan sairaanhoitopiirin kuvantamiskeskukselta.

Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena. Aineisto kerättiin teemahaastatteluna Pirkanmaan ammattikorkeakoulun röntgenhoitajaopiskelijoilta kesällä 2009. Teemahaastatteluun osallistui kolme röntgenhoitajaopiskelijaa (n=3). Saatu aineisto analysoitiin sisällön analyysin avulla.

Ammattitaitoa edistävän harjoittelun arviointia saadaan koko ammattitaitoa edistävän harjoittelun aikana. Ammattitaitoa edistävän harjoittelun arviointitilaisuuksiin osallistuvat röntgenhoitajaopiskelija, ohjaaja ja opettaja. Ammattitaitoa edistävän harjoittelun arvioinnin kohteita ovat röntgenhoitajaopiskelijan yhteistyötaidot ja suorittamat röntgentutkimukset. Röntgenhoitajaopiskelijoiden mielestä väli- ja loppuarvioinnit ovat hyviä tilannekatsauksia siitä mihin on päästy ja missä vielä on kehitettävää. Röntgenhoitajaopiskelijoiden mukaan arviointia on joskus vaikea saada. Heidän mielestään ohjaavilla röntgenhoitajilla on usein niin kiire, etteivät he ehdi antamaan arviointia.

Tulokset osoittavat, että arvioinnista on hyötyä röntgenhoitajaopiskelijoille heidän ammatillisessa kasvussaan. Tämän takia onkin tärkeää, että röntgenosastoilla keskitytään entistä huolellisemmin rakentavan arvioinnin antoon. Tämän opinnäytetyön tuloksia voidaan käyttää hyödyksi ammattitaitoa edistävissä harjoittelupaikoissa ja ammattikorkeakoulussa ammattitaitoa edistävän harjoittelun kehittämisessä.

Asiasanat: arviointi, arviointitilaisuus, röntgenhoitajaopiskelija, ammattitaitoa edistävä harjoittelu, tavoitteet.

ABSTRACT

Pirkanmaan ammattikorkeakoulu
Pirkanmaa University of Applied Sciences
Degree Programme in Radiography and Radiotherapy

JYLHÄ, TIINA & MÄKINEN, NINA:
In-practice periods evaluation from radiographer student's perspective

Bachelor's thesis 32 pages, appendices 2 pages
October 2009

The aim of this study is to provide the University of Applied Sciences as well as the workplaces with information on the in-practice periods, as evaluated by the radiographer students.

The method of this study was qualitative. Themed interview was chosen as the way for gathering information from the third year radiographer students during the summer of 2009. Three students (n=3) took part in the themed interview and the data were analyzed through content analysis.

The in-practice periods evaluation is received throughout the entire period. The results show that radiographer students think that midterm evaluation and the final evaluation are a great way of determining what has been accomplished and what still needs attention. Based on the results radiographer students think that evaluation is sometimes hard to get.

The results point that evaluation is beneficial for radiographer students in their professional growth. It is significant that special attention is paid on giving constructive evaluation to radiographer students during their clinical training in radiographic departments.

The results of this thesis can be utilized in clinical training places and the University of Applied Sciences when developing the students' clinical training practices.

Keywords: evaluation, evaluation session, radiographer student, in-practice periods, aim.

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	5
2 AMMATTITAITOA EDISTÄVÄ HARJOITTELU	7
2.1 Ammattitaitoa edistävän harjoittelun toimijat.....	7
2.2 Ammattitaitoa edistävän harjoittelun tavoitteet ja niiden merkitys	8
2.3 Ammattitaitoa edistävän harjoittelun arviointi.....	10
3 TARKOITUS, TAVOITE JA TEHTÄVÄT	13
4 TUTKIMUSMENETELMÄ	14
4.1 Laadullinen tutkimus.....	14
4.2 Aineiston hankinta	14
4.3 Sisällön analyysi.....	16
5 TULOKSET	18
5.1 Ammattitaitoa edistävän harjoittelun arvioinnin toteutus	18
5.2 Ammattitaitoa edistävän harjoittelun arvioinnin kehittäminen.....	20
6 POHDINTA	24
6.1 Tutkimustulosten tarkastelu ja johtopäätökset.....	24
6.2 Eettisyys ja luotettavuus.....	27
6.3 Opinnäytetyöprosessi ja jatkotutkimusaiheet.....	28
LÄHTEET.....	30
LIITE 1	33
LIITE 2.....	34

1 JOHDANTO

Radiografian ja sädehoidon koulutusohjelmasta valmistuu röntgenhoitajia. Röntgenhoitaja on lääketieteellisen säteilynkäytön asiantuntija, ja hän suojaa potilasta säteilyltä ja vastaa säteilynkäytön optimoinnista työssään. ”Röntgenhoitaja vastaa itsenäisesti ja työryhmän jäsenenä lähetteen mukaisista potilaalle tehtävistä lääketieteellisistä kuvantamistutkimuksista, niihin liittyvistä toimenpiteistä sekä sädehoidoista.” Röntgenhoitaja kohtaa päivittäin työssään eri-ikäisiä, eri kulttuuritaustaltaan ja eri tavoin sairaita potilaita. Tämä vaatii röntgenhoitajalta kykyä nopeaan ja järkevään päätöksentekoon sekä hyvää asiakaspalveluosaamista. Koulutukseen sisältyy ammattitaitoa edistävää harjoittelua 75 opintopistettä. (Pirkanmaan ammattikorkeakoulu 2008.)

Ammattitaitoa edistävässä harjoittelussa tavoitteena on perehdyttää opiskelija ohjatusti ammattiopintojen kannalta keskeisiin käytännön työtehtäviin sekä tietojen ja taitojen soveltamiseen työelämässä (Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista 352/2003). Ammattitaitoa edistävän harjoittelun tarkoituksena on syventää opiskelijan taitoja, valmentaa alan työtehtäviin ja täydentää opiskelua (Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu 2006b, 8).

Arviointi tukee oppimista, ohjaa, kannustaa, motivoi, kehittää itsearviointitaitoja ja tuottaa tietoa röntgenhoitajaopiskelijan osaamisen tasosta röntgenhoitajaopiskelijalle, ammattikorkeakoululle ja mahdollisille tuleville työnantajille (Koli & Romppanen 1999, 11). Ammattitaitoa edistävän harjoittelun arviointia röntgenhoitaja saa koko ammattitaitoa edistävän harjoittelun ajan (Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu 2006a, 15).

Ammattitaitoa edistävän harjoittelun arviointi kiinnosti opinnäytetyöntekijöitä, koska he itse ovat olleet osallisina arvioinneissa. Lundenius, Salmela & Virta (2008) ovat tehneet ammattitaitoa edistävän harjoittelun arvioinnista opinnäytetyön röntgenhoitajien näkökulmasta, mutta tämän opinnäytetyöntekijät halusivat selvittää röntgenhoitajaopiskelijoiden näkökulman ammattitaitoa edistävän harjoittelun arvioinnista. Alkuperäinen aihe on lähtöisin Pirkanmaan sairaanhoitopiirin kuvantamiskeskukselta. Tutkimuksessa haastateltavat röntgenhoitajaopiskelijat ovat Pirkanmaan ammattikorkeakoulun opiskelijoita ja tutkimuslupa haettiin Pirkanmaan ammattikorkeakoululta.

Opinnäytetyön tarkoituksena on kuvata ammattitaitoa edistävän harjoittelun arviointia röntgenhoitajaopiskelijan näkökulmasta. Työn tavoitteena on tuottaa tietoa ammattitaitoa edistävän harjoittelun arvioinnista röntgenhoitajaopiskelijan näkökulmasta ammatti-
korkeakoululle ja harjoittelupaikoille.

2 AMMATTITAITOA EDISTÄVÄ HARJOITTELU

Ammattitaitoa edistävissä harjoittelussa tavoitteena on perehdyttää opiskelija ohjatusti ammattiopintojen kannalta keskeisiin käytännön työtehtäviin sekä tietojen ja taitojen soveltamiseen työelämässä (Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista 352/2003). Ammattitaitoa edistävän harjoittelun tarkoituksena on syventää opiskelijan taitoja, valmentaa alan työtehtäviin ja täydentää opiskelua (Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu 2006b, 8).

Ammattitaitoa edistävä harjoittelu tulee suorittaa kotimaisessa tai ulkomaisessa organisaatiossa, joka liittyy opiskeltavaan koulutusalaan eli tässä tapauksessa radiografian ja sädehoidon alaan. Harjoittelujaksojen tulee olla riittävän pitkiä, monipuolisia ja röntgenhoitajaopiskelijan ammatillista kasvua tukevia. (Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu 2006a, 8–10.)

2.1 Ammattitaitoa edistävän harjoittelun toimijat

Ammattitaitoa edistävä harjoittelu on ohjattua (Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista 352/2003). Opiskelija suorittaa ammattikorkeakouluopintoihin kuuluvaa ammattitaitoa edistävää harjoittelua harjoittelupaikassa etukäteen laaditun suunnitelman mukaisesti. Opiskelijan ohjauksessa toimivat nimetyt ohjaajat harjoittelupaikasta ja ammattikorkeakoulusta. (Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu 2006a, 14–15.) Ojala & Walta (2009, 20) sanovatkin ammattitaitoa edistävissä harjoittelussa olevan vähintään kolme toimijaa, joita ovat röntgenhoitajaopiskelija, ammattikorkeakoulun opettaja ja työelämäohjaaja eli röntgenhoitaja eli tässä opinnäytetyössä ohjaaja.

Harjoittelupaikassa nimetään röntgenhoitajaopiskelijalle ohjaaja (Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu 2006b, 11). Ohjaaja on röntgenhoitaja, joka osoittaa oppimistilanteita, ja tukee opiskelijaa oppimisessa. Ohjaaja kartoittaa ohjaussuhteen alussa opiskelijan tiedot ja taidot sekä suunnittelee ohjauksen yhdessä opiskelijan kanssa tavoitteiden mukaisesti. Ohjaaja arvioi opiskelijan toimintaa ja työskentelyä. (Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu 2006a, 24.)

Opettajan osuuteen kuuluvat arviointeihin ja ohjauskeskusteluihin osallistuminen ammattitaitoa edistävän harjoittelujakson aikana. Opettaja auttaa opiskelijaa ymmärtämään ammatilliseen toimintaan liittyviä ilmiöitä ja muokkaamaan niistä kokemuksellista oppimista. (Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu 2006a, 12.) Tämän lisäksi opettaja huolehtii ammattitaitoa edistävän harjoittelun edeltävistä teoriaopinnoista, jotta opiskelija on valmis ammattitaitoa edistävään harjoitteluun ja on yhteydessä opiskelijaan tasaisin väliajoin ammattitaitoa edistävän harjoittelujakson aikana. Opettajan tehtäviin kuuluu myös oppimistehtävien suunnittelu yhteistyössä ammattitaitoa edistävän harjoittelupaikan henkilökunnan kanssa. (Heinonen 2003, 21.)

Ammattitaitoa edistävälle harjoittelujaksolle röntgenhoitajaopiskelija laatii tavoitteet ja jakson aikana röntgenhoitajaopiskelija ottaa vastuuta omasta oppimisestaan. Röntgenhoitajaopiskelijalle kuuluu ammattitaitoa edistävän harjoittelun aikana myös oppimistehtäviä. (Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu 2006b, 3–4.) Ammattitaitoa edistävän harjoittelun jälkeen röntgenhoitajaopiskelija arvioi omaa oppimistaan (Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu 2006b, 12).

2.2 Ammattitaitoa edistävän harjoittelun tavoitteet ja niiden merkitys

Ammattitaitoa edistävä harjoittelu tulee arvioida aina, ja sen pohjalla käytetään harjoittelulle asetettuja tavoitteita (Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu 2006b, 15). Tavoitteet toimivat myös ohjauksen lähtökohtana (Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu 2006a, 12). Ammattitaitoa edistävän harjoittelun tavoitteet tulevat opetussuunnitelmasta, jonka perusteella ammattikorkeakoulu muokkaa jokaiselle ammattitaitoa edistävälle harjoittelujaksolle omannäköisensä tavoitteet, jotka toimivat mallina opiskelijan laatiessa henkilökohtaisia tavoitteitaan. Tavoitteet toimivat ammattitaitoa edistävän harjoittelun läpäisyvaatimuksena. (Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu 2006a, 7.)

Röntgenhoitajaopiskelija laatii ammattitaitoa edistävälle harjoittelujaksolle ammattikorkeakoulun opintojakson tavoitteiden avulla henkilökohtaiset tavoitteet yhdessä opettajan ja ohjaajan kanssa (Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu 2006a, 7). Ammattitaitoa edistävän harjoittelun tavoitteet ovat erilaiset riippuen opintojen vaiheesta. Opintojen alkuvaiheessa ammattitaitoa edistävän harjoittelun tehtävänä on orientoida röntgenhoitajaopiskelijaa ammattiin ja sen työtehtäviin. Opintojen keskivaiheella ammattitaitoa edistävässä harjoittelussa opitaan ammatillisia taitoja ja opintojen loppuvaiheessa sy-

vennetään osaamista. (Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu 2006a, 8.) Röntgenhoitajaopiskelijan laatimat tavoitteet ammattitaitoa edistävään harjoitteluun voidaan luokitella klinisiin taitoihin, eettiseen osaamiseen, ammatin vaatimiin asenteisiin, päätöksentekotaitoihin ja yhteistyötaitoihin (Heinonen 2003, 39).

Eettiseen osaamiseen voidaan lukea kuuluvaksi salassapitovelvollisuuden noudattaminen, kiinnostus omaan ammatilliseen kehittymiseen ja lainsäädännön mukaan toimiminen. Röntgenhoitajaopiskelijan täytyy pystyä tekemään päätöksiä, joissa hän arvioi toimintansa vaikuttavuutta, oikeudenmukaisuutta ja tasapuolisuuden toteutumista. Hänen täytyy myös kohdella potilaita heidän oikeuksiaan kunnioittaen. ”Elämän kunnioittaminen, hyvän tekeminen, vahingoittamisen välttäminen ja oikeudenmukaisuus ovat edelleen keskeisiä periaatteita...” (Sosiaali- ja terveysministeriö 2001.)

Yhteistyötaitoihin liittyy vuorovaikutus röntgenhoitajaopiskelijan ja potilaan välillä. Ohjauksessa opiskelija voi käyttää sanallista ja sanatonta viestintää. (Kyngäs, Kääriäinen, Poskiparta, Johansson, Hirvonen & Renfors 2007, 25–29.) Röntgenhoitajaopiskelija ohjaa potilaita ja heidän omaisiaan erilaisissa tilanteissa. Valmistuttuaan hänen työtehtäviinsä kuuluu myös muun henkilöstön koulutus ja opiskelijaohjaajana toimiminen. (Opetusministeriö 2006, 65.)

Kliiniset taidot tarkoittavat alalla tarvittavia taitoja, joita ovat esimerkiksi radiografian ja sädehoitotyön menetelmien ja laitteiden käyttö, anatomian ja fysiologian soveltaminen työssä, varjo- ja tehosteaineiden sekä radiolääkkeiden turvallisen käytön osaaminen, laadunhallinta, uuden tiedon arvioiminen ja käyttö. Röntgenhoitajan tulee tuntea säteilyn vaikutukset ja osata käyttää säteilyä turvallisesti samalla toimien säteilyltä suojautumisen asiantuntijana. (Opetusministeriö 2006, 58–60.) Röntgenhoitaja huolehtii työssään, että potilaan ja muiden henkilöiden säteilyaltistus pysyy niin pienenä, kuin se käytännöllisin toimenpitein on mahdollista (Suomen Röntgenhoitajaliitto 2000, 1).

Tavoitteet koetaan tärkeiksi, arviointia helpottavaksi asiaksi, ja opiskelijoita tulisi kannustaa enemmän laatimaan itselleen tavoitteet (Lundenius ym. 2008, 26–28). Ammattitaitoa edistävän harjoittelun arviointi tapahtuu opiskelijan laatimien tavoitteiden pohjalta (Heinonen 2003, 36). Ohjaajista 92% kokee, että röntgenhoitajaopiskelijalle annettava ammattitaitoa edistävän harjoittelun arviointi perustuu röntgenhoitajaopiskelijan laatimiin tavoitteisiin (Niemi 2009, 28). Atjonen (2007, 76–77) sanoo, että tavoitteiden

tulee olla saavutettavissa ja että tavoitteiden tulee ohjata oppimista, ei pelkkää käyttäytymistä.

2.3 Ammattitaitoa edistävän harjoittelun arviointi

Arvioinnilla yleisesti tarkoitetaan tiedon keräämistä omasta tai toisten toiminnasta. Palaute liittyy arviointiin ja voidaan määritellä esimerkiksi arviointitiedon antamiseksi tai saamiseksi. (Hätönen & Romppanen 2007, 6.) Tässä työssä arviointi ja palaute ymmärretään samana asiana ja selvyuden vuoksi tässä opinnäytetyössä puhutaan ainoastaan arvioinnista.

Arvioinnin tehtävänä on tukea oppimista, ohjata, kannustaa, motivoida, kehittää itsearviointitaitoja ja tuottaa tietoa röntgenhoitajaopiskelijan osaamisen tasosta röntgenhoitajaopiskelijalle, ammattikorkeakoululle ja mahdollisille tuleville työnantajille. Arviointi on aina osa laajempaa kokonaisuutta ja siinä verrataan toimintaa asetettuihin tavoitteisiin. (Koli & Romppanen 1999, 11.) Ammattitaitoa edistävän harjoittelun arviointia tapahtuu alussa lähtötilanteen arviointina, jakson aikana ja loppuarviointitilanteessa (Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu 2006a, 15). Konttilan (2006, 40) terveysalalla tehdystä tutkimuksesta käy ilmi, että ammattitaitoa edistävällä harjoittelujaksolla on opiskelijoista 22% saanut arviointikeskustelua kerran viikossa. Röntgenhoitajaopiskelijat toivovat saavansa arviointia koko ammattitaitoa edistävän harjoittelujakson ajan, ei ainoastaan arviointitilaisuuksissa (Mäensivu, Ojala & Rautniemi 2007, 38).

Mykrä (2007, 37) puhuu yleisesti ammattitaitoa edistävästä harjoittelusta. Ammattitaitoa edistävän harjoittelun alussa tapahtuva arviointi antaa ohjaajalle puitteet, jossa ohjataan röntgenhoitajaopiskelijaa. Ammattitaitoa edistävän harjoittelujakson aikana voidaan puhua ohjaavasta arvioinnista, jonka tarkoituksena on ohjata röntgenhoitajaopiskelijaa tiettyyn suuntaan osaamisessa. Ohjaavalla arvioinnilla voidaan kannustaa opiskelijaa oppimaan ja suuntaamaan toimintaansa tiettyyn suuntaan. (Mykrä 2007, 37.)

Ohjaaja arvioi, mitä röntgenhoitajaopiskelija on oppinut ammattitaitoa edistävän harjoittelun aikana ja missä hänellä on kehitettävää. Kehitettäviin asioihin voidaan keskittyä vielä saman jakson aikana tai ne jäävät seuraavalle ammattitaitoa edistävälle harjoittelujaksolle. (Kolehmainen, Jaamalainen, Katajarinne, Leinonen & Määttä 2008, 73.) Hieta-

sen & Hyvösen (2003, 21) tutkimuksessa käy ilmi, että opiskelijat toivovat kehittämisalueita palautteeseen. Pelkkä kehuminen ja tavoitteiden saavuttamisen toteaminen ei riitä (Hietanen & Hyvönen 2003, 21).

Oinosen (2000, 85) mukaan ammattitaitoa edistävän harjoittelun arvioinnin negatiivisista asioista tulisi keskustella jakson aikana. Negatiivinen arviointi saattaa ehkäistä oppimista, joten negatiivista arviointia tulisi olla mahdollista käydä läpi niin kauan, kuin röntgenhoitajaopiskelija kokee tarpeelliseksi. Myös opettajan tuki koettiin tärkeäksi negatiivisen arvioinnin kohdalla. (Oinonen 2000, 85.)

Ammattitaitoa edistävän harjoittelun lopussa suoritetaan osaamisen arviointi, jossa käydään läpi osaaminen verrattuna tavoitteisiin (Mykrä 2007, 37). Loppuarvioinnissa käytävistä asioista tulisi olla keskusteltu aikaisemmin opiskelijan kanssa, jolloin esimerkiksi kehittämisalueiden tulisi olla opiskelijalla tiedossa. Näin arvioinnista jää opiskelijalle positiivinen kokemus, eikä siitä jää pelkoja tai jännitteitä. (Kolehmainen ym. 2008, 77–78.) Arvioinnilla voidaan myös kontrolloida röntgenhoitajaopiskelijan toimintaa, ennustaa toimintaa ja myös motivoida jatkoa ajatellen (Koli & Romppainen 1999, 9–12). Myös ohjaajat kokevat ammattitaitoa edistävän harjoittelun arvioinnin röntgenhoitajaopiskelijan oppimista kannustavaksi ja motivoivaksi (Niemi 2009, 27). Atjonen (2007, 34–36) sanoo lisäksi, että hyvää arviointia ei tulisi saada automaattisesti.

Ammattitaitoa edistävän harjoittelun arvioinnissa röntgenhoitajaopiskelija arvioi itse omaa osaamistaan tavoitteisiinsa nähden ja ohjaajan arvioinnin tulee tukea opiskelijan omaa arviointia (Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu 2006b, 15). Arviointia tulisi kohdistaa niin näkyvään toimintaan, jossa tarkastellaan toiminnan tuloksellisuutta, mutta myös hiljaiseen osaamiseen (Koli & Romppanen 1999, 13–14). Hiljaista osaamista on vaikeampi mitata, mutta se näkyy Kolin & Romppasen (1999, 13) mukaan toiminnan sujuvuutena. Röntgenhoitajaopiskelija saa arviointia ohjaajan lisäksi myös muilta opiskelijoilta, ystäviltä ja potilailta (Oinonen 2000, 85).

Lehtimäen ja Simosen (2003) mukaan ohjaajat kokevat hyvänä, että opiskelijat arvioivat omaa oppimistaan omien tavoitteiden pohjalta. 97% ohjaajien arvioinneista perustuu opiskelijoiden tavoitteisiin (Lehtimäki & Simonen 2003, 21–22). Kannonkarin ja Sepä-Lassilan (2003) mukaan ohjaajat arvioivat opiskelijoita tavoitteiden, lähtötason, itsearviointin ja vuorovaikutustaitojen perusteella. Opiskelijoiden omat tavoitteet ovat

vankemmin arvioinnin taustalla, kuin koulun antamat tavoitteet (Kannonkari & Seppä-Lassila 2003 44–45). Samaan ovat päätyneet Lundenius ym. (2008) sanoessaan, että opiskelijan arviointi tapahtuu opiskelijan tavoitteiden perusteella.

Röntgenhoitajaopiskelijat kaipaavat Raivion (2008, 79) mukaan suullisen palautteen lisäksi kirjallista palautetta. Kirjallisen palautteen etuna koetaan, että sitä on mahdollista hyödyntää seuraavaa kertaa varten valmistautuessa. Toisaalta suullisen palautteen etuna on vastavuoroisuus, jolloin opiskelijalla on mahdollisuus ilmaista oma mielipiteensä. (Raivio 2008, 79.)

Ammattitaitoa edistävän harjoittelun arvioinnissa voidaan käyttää apuna esimerkiksi oppimispäiväkirjaa. Oppimispäiväkirjan avulla opiskelija kuvaa oppimistaan, tukee ammatillista kasvuaan sekä tunnistaa heikkouksiaan ja vahvuuksiaan. (Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu 2006b, 17–18.) Ahtiainen (2000, 47) on tehnyt tutkimuksen oppimispäiväkirjan käytöstä terveysalan opiskelijoilla. Tutkimuksen mukaan opiskelijat kokevat tärkeänä riittävän ohjauksen oppimispäiväkirjan teossa ja toivovat ohjaavia kysymyksiä kirjoittamisen tueksi. Opiskelijat ovat toivoneet saavansa oppimispäiväkirjasta palautetta ammattitaitoa edistävän harjoittelujakson aikana (Ahtiainen 2000, 48). Oppimistehtävät auttavat hahmottamaan harjoittelutehtävän ja sen yhteyksiä työyhteisöön ja teoriaopintoihin (Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu 2006b, 17–18).

3 TARKOITUS, TAVOITE JA TEHTÄVÄT

Opinnäytetyön tarkoituksena on kuvata ammattitaitoa edistävän harjoittelun arviointia röntgenhoitajaopiskelijan näkökulmasta. Tavoitteena on tuottaa tietoa ammattitaitoa edistävän harjoittelun arvioinnista röntgenhoitajaopiskelijan näkökulmasta ammattikorkeakoululle ja ammattitaitoa edistävän harjoittelun harjoittelupaikoille.

Opinnäytetyön tehtävä on: millainen on ammattitaitoa edistävän harjoittelun arviointi röntgenhoitajaopiskelijan näkökulmasta?

4 TUTKIMUSMENETELMÄ

4.1 Laadullinen tutkimus

Tässä opinnäytetyössä on tutkimusmenetelmäksi valittu laadullinen tutkimus, koska kyseisellä menetelmällä saadaan tutkittavasta aiheesta mahdollisimman paljon tietoa. Opinnäytetyössä on pyritty saamaan tietoa röntgenhoitajaopiskelijoiden kokemuksista tutkittavasta asiasta. Laadullisen tutkimuksen piirteisiin kuuluu, että opinnäytetyön tekijät ovat kontaktissa tutkittaviin eli tässä työssä röntgenhoitajaopiskelijoihin (Tuomi & Sarajärvi 2009, 71). Ammattitaitoa edistävän harjoittelun arvioinnista on kerätty tietoa haastatteleamalla röntgenhoitajaopiskelijoita.

Laadullisessa tutkimuksessa teorian merkitys korostuu. Laadullisessa tutkimuksessa nojataan vahvasti havaintojen teoriapitoisuuteen ja tällä tarkoitetaan ihmisen käsitystä tutkittavasta ilmiöstä. Ei siis ole olemassa puhtaasti objektiivista käsitystä tutkittavasta ilmiöstä. Tästä syystä laadullisessa tutkimuksessa korostetaan teorian merkitystä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 18–22.)

4.2 Aineiston hankinta

Haastattelu on yleinen menetelmä hankkia tietoa laadullisessa tutkimuksessa. Haastattelijan tarkoituksena on saada sellainen kuva haastateltavan kokemuksista ja ajatuksista, jonka hän pystyy välittämään eteenpäin (Hirsjärvi & Hurme 2000, 41). Haastattelun aikana haastattelija pystyy selventämään asioita ja käyttämään halutessaan lisäkysymyksiä (Hirsjärvi & Hurme 2000, 35). Haastattelijan kommunikaatiotaidot ovat ratkaisevassa merkityksessä keskusteluiden aikana. Haastattelijan tulee välttää omien mielipiteidensä ja henkilökohtaisten näkemystensä tyrkyttämistä haastateltavalle. Haastatteluiden aikana syntyvien yhteisten käsitysten hyödyntäminen on tärkeää ja suorien lainausten merkitseminen muistiin on tärkeää. (Robson 2001, 136.)

Haastateltavat röntgenhoitajaopiskelijat valittiin Pirkanmaan ammattikorkeakoulusta. He olivat haastatteluhetkellä kolmannen vuoden röntgenhoitajaopiskelijoita ja olleet kuudessa ammattitaitoa edistävässä harjoittelussa eri puolilla Suomea. Ensimmäiset kaksi haastateltavaa röntgenhoitajaopiskelijaa valittiin vapaaehtoisiksi ilmoittautuneiden joukosta ja viimeisen röntgenhoitajaopiskelijan valinnassa käytettiin lumipallomenetel-

mää. Lumipallomenetelmässä haastateltava nimeää seuraavan mahdollisen haastateltavan, jolla on hänen mukaansa tietoa käsiteltävästä asiasta (Vogt 1999, 38). Kaikkiaan haastateltavia röntgenhoitajaopiskelijoita oli kolme (n=3). Tähän määrään päädyttiin haastattelujen aikataulujen järjestämisen ja aineiston saturaation vuoksi. Saturatiolla tarkoitetaan tilannetta, jolloin uusi haastateltava ei tuo enää uutta tietoa, vaan saatu tieto alkaa toistamaan itseään (Tuomi & Sarajärvi 2009, 87). Osallistujien määrä ei ole laadullisen tutkimuksen kynnyksikysymys, koska yksikin haastattelu riittää (Tuomi 2007, 142).

Haastattelu asettaa myös haasteita haastattelijalle. Haastattelut ovat aikaa vieviä ja haastattelijan pitäisi pystyä toimimaan joustavasti haastattelun edetessä. Haastattelija voi edetä haastattelun aiheesta tilanteeseen sopivassa järjestyksessä, niin että haastattelusta tulee luonteva kokonaisuus. (Tuomi & Sarajärvi 2004, 75.) Haastattelun aikana on saatava haastateltavan luottamus, jotta hän pystyy tuomaan esille arempiakin kokemuksia asiasta ja luottamaan siihen, että niitä käsitellään luottamuksellisesti (Hirsjärvi & Hurme 2000, 35, 43).

Tässä työssä on käytetty teemahaastattelua tietojen keräämiseen. Teemahaastattelussa on valittu keskeisiä teemoja haastattelun rungoiksi, joiden mukaan edetään (Hirsjärvi & Hurme 2000, 47–48). Valitut teemat on esitetty liitteessä 1. Teemat muodostetaan tutkimuksen teoreettisesta viitekehyksestä (Tuomi & Sarajärvi 2004, 77–78). Teemahaastattelun tekeminen edellyttää joustavuutta haastattelijalta, jos haastateltava alkaa vastauksessaan käsitellä jotakin uutta asiaa. Tällaisessa tilanteessa haastattelija voi jatkaa aiheesta teemalistansa kysymyksillä ja palata käsittelemättä jääneeseen aiheeseen lopussa. (Robson 2001, 137.)

Haastattelut nauhoitettiin röntgenhoitajaopiskelijoiden suostumuksella. Röntgenhoitajaopiskelijoiden haastattelut olivat kestoltaan yhteensä noin 45 minuuttia. Haastattelut litteroitiin analyysiä varten. Litteroinnissa haastattelut kirjoitettiin auki sanasta sanaan (Hirsjärvi 2009, 222). Litteroinnin jälkeen kirjallista materiaalia oli 11 kappaletta A4-kokoista sivua, kirjoitettuna fonttikoolla 12 ja rivivälillä 1. Haastateltaville luvattiin materiaalin pysyvän opinnäytetyöntekijöiden hallussa. Materiaali tullaan tuhoamaan asianmukaisesti opinnäytetyön valmistuttua.

4.3 Sisällön analyysi

Aineistolähtöisessä menetelmässä tutkimusaineistosta on tarkoitus luoda teoreettinen kokonaisuus ja analyysiyksiköt valitaan tutkimuksen tarkoituksen ja tehtävänasettelun mukaisesti (Tuomi 2007, 128–131). Analyysi on menetelmä, jossa aineistoa luetaan ja tulkitaan systemaattisesti ja objektiivisesti. Tällä analyysimenetelmällä aineistosta saadaan tiivistetty kuvaus, jota on helppo lukea. Sisällön analyysissa muodostetaan erilaisia kategorioita, joiden suhteet ja hierarkia esitetään esimerkiksi käsitekartalla. (Kyngäs & Vanhanen 1999, 4.) Johtoajatus on se, että analyysiyksiköt eivät ole ennalta sovittuja tai harkittuja vaan ne nousevat aineistosta (Tuomi 2007, 129–130). Kuitenkin on hyvä pitää mielessä sisällönanalyysiä tehdessä, että pitäytyy asioissa, jotka antavat vastauksen tutkimusongelmaan, koska kaikkia kiinnostavia asioita on mahdotonta tutkia yhden tutkimuksen puitteissa (Tuomi & Sarajärvi 2009, 90–95).

Tuomi & Sarajärvi (2009, 110–115) sanovat, että analyysiä varten tulee määrittää analyysiyksikkö. Se voi olla yksittäinen sana tai lause. Näiden analyysiyksikköiden muodostamista ohjaavat tutkimusongelmat ja aineiston laatu. Aineistosta etsitään samankaltaisuuksia tai eroavaisuuksia, jotka sitten ryhmitellään eli klusteroidaan. Käsitteet, jotka tarkoittavat samaa asiaa muodostavat luokkia. Luokat nimetään sisältöä kuvaavalla käsitteellä. Lopuksi käsitteitä yhdistellään ja saadaan vastaus tutkimustehtävään. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 110–115.)

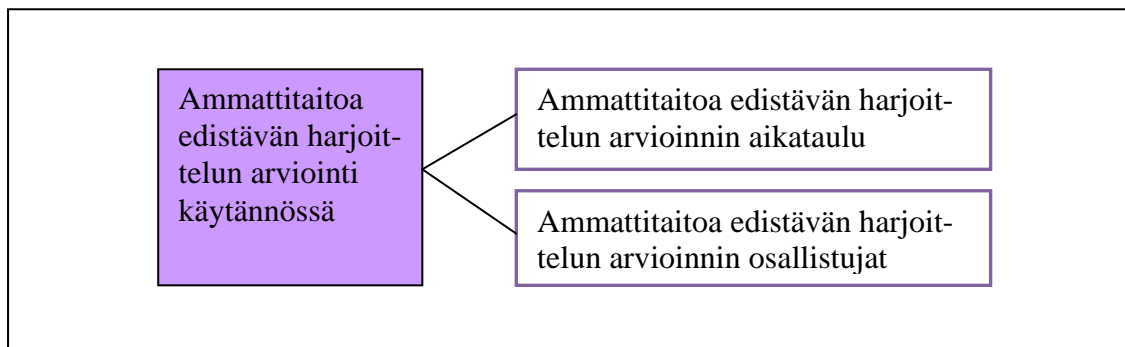
Saadusta kirjallisesta aineistosta erotettiin kiinnostavat asiat yksittäisinä sanoina tai lausekokonaisuuksina muusta tekstistä, näistä muodostui analyysiyksikkö analyysiin. Analyysiyksikköjen erottelemiseen käytettiin erivärisiä korostuskyniä, joilla samaan luokkaan kuuluvat asiat merkittiin. Pääluokaksi muodostui *ammattitaitoa edistävän harjoittelun arviointi röntgenhoitajaopiskelijan näkökulmasta*. Pääluokan alle yläluokiksi tuli *ammattitaitoa edistävän harjoittelun arvioinnin toteutus* ja *ammattitaitoa edistävän harjoittelun arvioinnin kehittäminen*. Yläluokan *ammattitaitoa edistävän harjoittelun arvioinnin toteutuksen* alle muodostuivat seuraavat alaluokat; *ammattitaitoa edistävän harjoittelun arviointi käytännössä*, *ammattitaitoa edistävän harjoittelun arvioinnin kohteet* ja *ammattitaitoa edistävän harjoittelun tavoitteiden arviointi*. Yläluokan *ammattitaitoa edistävän harjoittelun arvioinnin kehittäminen* alle muodostuivat seuraavat alaluokat; *ammattitaitoa edistävän harjoittelun arvioinnin positiiviset kohteet* ja *ammatti-*

taitoa edistävän harjoittelun arvioinnin kehityksen kohteet. Pääluokka, yläluokat ja niitä seuraavat alaluokat ja alaluokkien alaluokat on koottu liitteeseen 2.

5 TULOKSET

5.1 Ammattitaitoa edistävän harjoittelun arvioinnin toteutus

Röntgenhoitajaopiskelijoiden haastatteluiden perusteella on saatu kolme seuraavaa luokkaa; *ammattitaitoa edistävän harjoittelun arviointi käytännössä*, *ammattitaitoa edistävän harjoittelun arvioinnin kohteet* ja *ammattitaitoa edistävän harjoittelun tavoitteiden arviointi*. Röntgenhoitajaopiskelijoiden kokemukset olivat melko samankaltaiset keskenään. *Ammattitaitoa edistävän harjoittelun arviointiin käytännössä* liittyvät *ammattitaitoa edistävän harjoittelun arvioinnin aikataulu* ja *ammattitaitoa edistävän harjoittelun arvioinnin osallistujat* (kuvio 1).

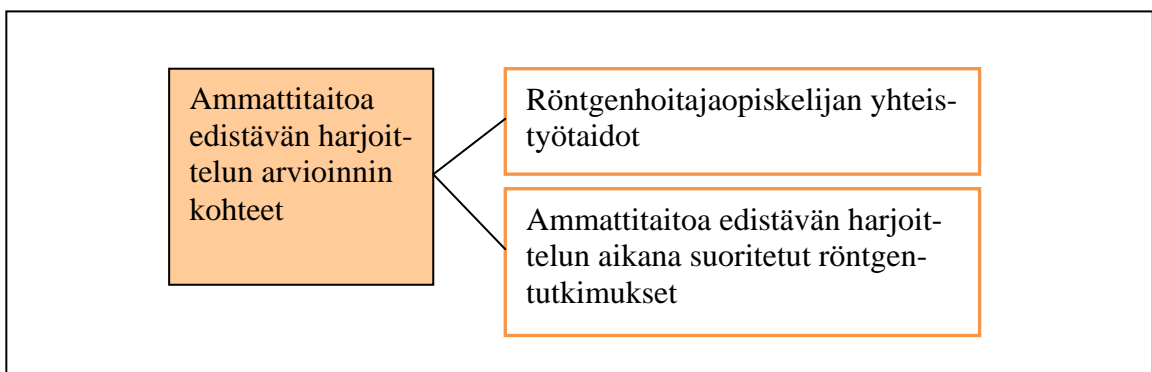

KUVIO 1. Ammattitaitoa edistävän harjoittelun arviointi käytännössä.

Ammattitaitoa edistävän harjoittelun arvioinnin aikataulu koostuu suoritettavasta väliarvioinnista ja loppuarvioinnista. Tämän lisäksi ammattitaitoa edistävän harjoittelun arviointia suoritetaan koko ammattitaitoa edistävän harjoittelun ajan. Röntgenhoitajaopiskelijoiden mukaan *ammattitaitoa edistävän harjoittelun arvioinnin osallistujat* ovat röntgenhoitajaopiskelija, ohjaaja ja opettaja. Osa röntgenhoitajaopiskelijoista mainitsi osallistujiin myös osastonhoitajan ja muut opiskelijat. Röntgenhoitajaopiskelijan tehtävänä on ammattitaitoa edistävän harjoittelun arvioinnissa omien tavoitteiden läpi käyminen ja oma arviointi. Ohjaaja antaa röntgenhoitajaopiskelijalle palautetta ammattitaitoa edistävän harjoittelun jaksosta ja opettajan tehtävänä on tuntien toteutumisen varmistaminen, tavoitteiden arviointi ja yleisten asioiden hoito. Muiden osallistujien tehtäviä tuli haastatteluissa esille niukasti, mutta osastonhoitajan sanottiin käyvän läpi yleisiä asioita ammattitaitoa edistävän harjoittelun arvioinnissa.

”Osallistujat... Eli minä harjottelijana ja sitte se mun ohjaaja, sit opettaja ja sit on monesti vielä osastonhoitaja...”

Ammattitaitoa edistävän harjoittelun arvioinnin kohteet voidaan jakaa seuraaviin alaluokkiin; *röntgenhoitajaopiskelijan yhteistyötaitoihin* ja *ammattitaitoa edistävän harjoittelun aikana röntgenhoitajaopiskelijan suorittamiin röntgentutkimuksiin* (kuvio 2). *Röntgenhoitajaopiskelijan yhteistyötaitoihin* liittyvät arviointikohteet ovat röntgenhoitajaopiskelijan sosiaaliset taidot työyhteisössä eli taito toimia työyhteisön aktiivisena jäsenenä. Tämän lisäksi *röntgenhoitajaopiskelijan yhteistyötaitoihin* kuuluu yhteistyö potilaiden kanssa. *Ammattitaitoa edistävän harjoittelun aikana suoritettut röntgentutkimukset* tarkoittavat niitä erilaisia röntgentutkimuksia, joissa röntgenhoitajaopiskelija on ollut mukana. Tähän kuuluu esimerkiksi eri projektoiden hallinta ja tutkimusten varmaotteinen suorittaminen.

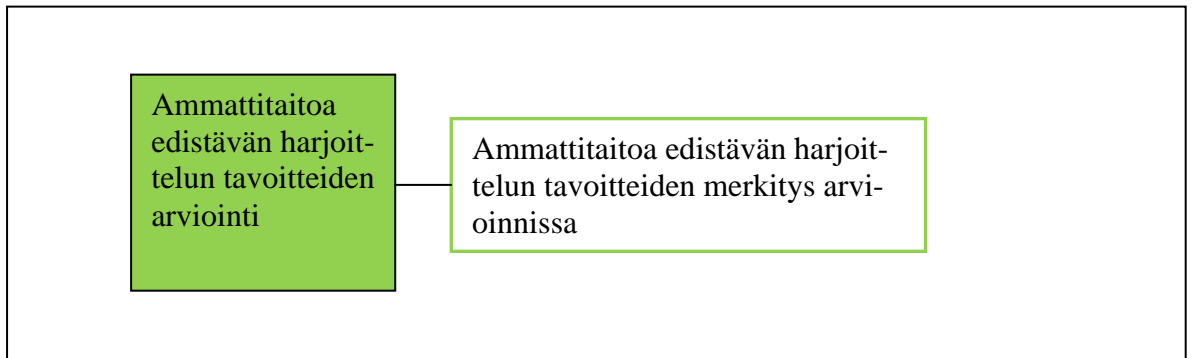
KUVIO 2. Ammattitaitoa edistävän harjoittelun arvioinnin kohteet.

”Yleensä on ainaki sellasta yleistä et niinku et miten tulee, et miten niinku ottaa potilaan huomioon, et miten potilaan kanssa niinku toimii. Siitä on niinku yleensä ollu aika paljon...”

”Ja myös sit vähäsen sitä et millälaillla oppii et kestääkö et jotkut asiat tietenki kestää kauemman aikaa oppia ja toiset sit menee nopeemmin et selasii...”

Ammattitaitoa edistävän harjoittelun tavoitteiden arviointi merkitsee röntgenhoitajaopiskelijoille paljon (kuvio 3). Ammattitaitoa edistävän harjoittelun tavoitteiden täyttyminen koetaan tärkeimmäksi asiaksi. Röntgenhoitajaopiskelijat kokevat, että ammattitaitoa edistävän harjoittelun tavoitteita ei kuitenkaan aina arvioida ammattitaitoa edistä-

vän harjoittelun arvioinneissa. Röntgenhoitajaopiskelijat sanovat, että väliarviointitilaisuudessa heidän laatimansa tavoitteet tarkentuvat.

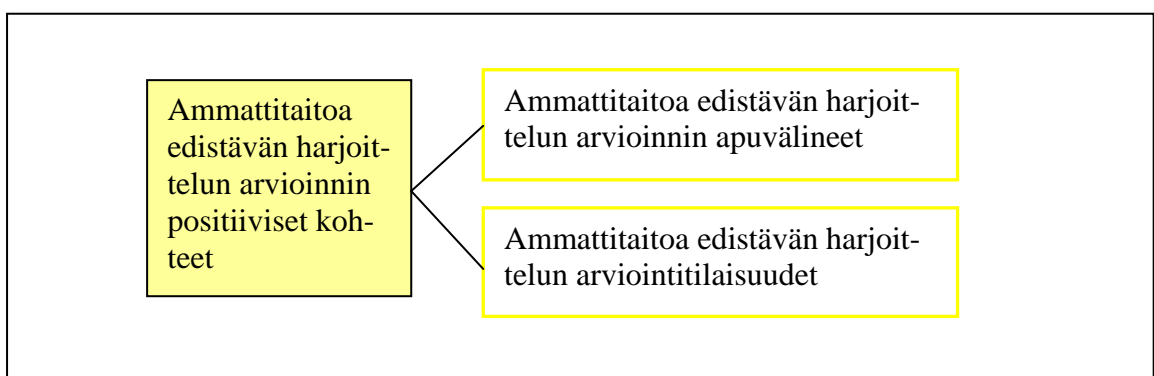
KUVIO 3. Ammattitaitoa edistävän harjoittelun tavoitteiden arviointi.

” Mun mielestä se on kaikista tärkein ne omat tavoitteet, että tota miten niihin pääsee.”

” ...hän (ohjaaja) ei juurikaan arvioinu mun tavoitteita...”

5.2 Ammattitaitoa edistävän harjoittelun arvioinnin kehittäminen

Ammattitaitoa edistävässä harjoittelussa on sekä positiivisia kohteita että kehitettäviä kohteita. *Ammattitaitoa edistävän harjoittelun arvioinnin positiivisia kohteita ovat ammattitaitoa edistävän harjoittelun arvioinnin apuvälineet ja ammattitaitoa edistävän harjoittelun arviointitilaisuudet* (kuvio 4).

KUVIO 4. Ammattitaitoa edistävän harjoittelun arvioinnin positiiviset kohteet

Ammattitaitoa edistävän harjoittelun arvioinnissa koetaan hyvänä apuvälineenä oppimispäiväkirja tai – vihko. Oppimispäiväkirjaan voivat kirjoittaa ohjaajat arviointia jaksoson aikana ja röntgenhoitajaopiskelijat voivat kirjoittaa siihen omia oppimiskokemuksiin. Vaikka oppimispäiväkirja koetaan hyvänä apuvälineenä, toivovat röntgenhoitaja-

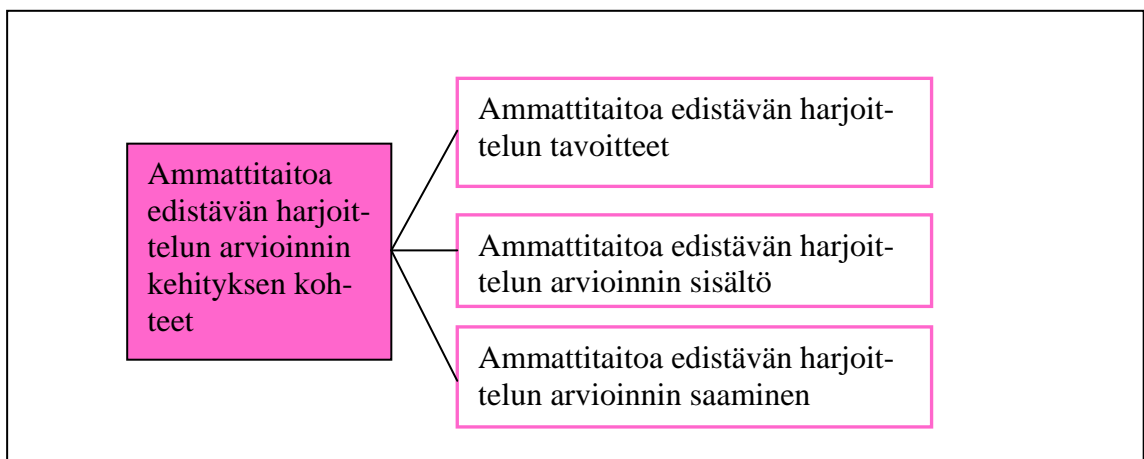
opiskelijat sen aktiivisempaa käyttöä. Röntgenhoitajaopiskelijat kokevat, että ohjaajat voisivat kirjoittaa siihen enemmän arviointia heidän toiminnastaan.

”... No.. hyvää on se niinku et meillä on ollu se vihko se pikkuvihkosysteemi et joka päivän jälkeen on ohjaaja kirjottanu siihen jotai...”

Röntgenhoitajaopiskelijoiden kannalta eri arviointitilaisuuksilla on tärkeä merkitys. Röntgenhoitajaopiskelijat kokevat väliarvioinnin hyväksi. Röntgenhoitajaopiskelijoiden mukaan väliarvioinnissa saadaan hyvä tilannekatsaus, jolloin saa tietää missä olisi vielä kehitettävää ammattitaitoa edistävän harjoittelun aikana. Loppuarviointi koetaan tärkeäksi tilaisuudeksi, jolloin röntgenhoitajaopiskelija saa arviointia siitä, kuinka ammattitaitoa edistävän harjoittelun tavoitteet ovat toteutuneet ammattitaitoa edistävän harjoittelun aikana.

”...tavallaan niinku että saa sen palautteen harjoittelupaikasta ni se on niinku kaikista tärkein juttu...”

Ammattitaitoa edistävän harjoittelun arvioinnin kehityksen kohteet ovat ammattitaitoa edistävän harjoittelun tavoitteet, ammattitaitoa edistävän harjoittelun arvioinnin sisältö ja ammattitaitoa edistävän harjoittelun arvioinnin saaminen. Kuviossa 5 on esitetty tarkemmin ammattitaitoa edistävän harjoittelun arvioinnin kehittämisen kohteet.

KUVIO 5. Ammattitaitoa edistävän harjoittelun arvioinnin kehityksen kohteet.

Ammattitaitoa edistävän harjoittelun arvioinnin kehityksen kohteita on ammattitaitoa edistävän harjoittelun tavoitteisiin liittyen. Röntgenhoitajaopiskelijat kokevat, ettei heidän omia tavoitteitaan hyväksytä, vaan laadittujen tavoitteiden täytyy nojata ammatti-

korkeakoulun antamaan opintojakson tavoitteisiin. Röntgenhoitajaopiskelijat halusivat ottaa mukaan omia, itselle tärkeitä asioita tavoitteiksi. Röntgenhoitajaopiskelijat kokivat myös turhaksi lisätä tavoitteisiin heidän näkökulmastaan itsestään selviä tavoitteita.

” Et on ne sillee et kaikki tämmöset yleiset tavoitteet niinku joku aseptiikka mikä pitää laittaa joka ainoaan harjotteluun melkein niinku tavoitteeks et josset oo ite laittanu ni sitte ne opettaja käskee lisäämään ja sitte taas ku se kumminki tuloo siinä sivussa ni miks pitää aina laittaa tavoitteeks...”

Röntgenhoitajaopiskelijoiden kokemuksen mukaan ammattitaitoa edistävän harjoittelun arvioinnissa tulee ennalta mainitsemattomia asioita esille. Myös opiskelijoiden paljouden koetaan näkyvän ammattitaitoa edistävän harjoittelun arvioinnin sisällössä. Röntgenhoitajaopiskelijat toivovat, että arvioinnissa otettaisiin huomioon heidän kokemuksensa. Röntgenhoitajaopiskelijat toivovat, ettei ammattitaitoa edistävässä arvioinnissa arvioitaisi persoonaa ja he kokivat saaneensa joissakin harjoitteluisissa pinnallista arviointia.

”... ja sitten ku tuli se loppuarviointi ni siinä saatto tulla ihan yllätyksiäkin niinku mitä, mitenkä on menny ja näin...”

Ammattitaitoa edistävän harjoittelun arvioinnin saamisessa röntgenhoitajaopiskelijat kokivat hankalaksi saada arviointia ja toivoivat sen saamisen helpottumista. He kokivat, että ohjaajilla on liian kiire tai ei ole halukkuutta antaa sitä. Poikkeuksiakin löytyy röntgenhoitajaopiskelijoiden mielestä, joten aina arvioinnin saaminen ei ole hankalaa. Röntgenhoitajaopiskelijat eivät myöskään aina tieneet, mitä kautta palaute tuli arviointitilaisuuteen.

”... opiskelijan kannalta se on tosi harmi tai inhottavaa, että jos joutuu nyhtämään sitä palautetta. Et sitä on nii vaikea saaha välillä...”

”... Että huomaa että ku hoitajilla on kiire ni ne ei jaksaa ja sitte ku opiskelijoita on niin paljon niin niin... se jotenki näkyi siinä arvioinnissa.”

Ammattitaitoa edistävän harjoittelun arvioinnin antotavasta röntgenhoitajaopiskelijat toivovat, että arvioinnin antaisi ohjaaja, joka on työskennellyt heidän kanssaan. Nyt arvioinnin antaa ohjaaja, joka ei ole työskennellyt heidän kanssaan ammattitaitoa edistävällä harjoittelujaksolla. Röntgenhoitajaopiskelijat kokivat, että tällöin arvioinnin

antava ohjaaja ei tiedä, vastaako arviointi todellisuutta. Röntgenhoitajaopiskelijat kertoivat saaneensa arviointia myös nimettömänä, jonka he kokivat yhdeksi kehittämisasiaksi. He toivovat saavansa arviointia nimellisenä, jolloin pystyy tarkentamaan epäselviä asioita arvioinnin antajalta. Opettajan läsnäoloa toivottiin ammattitaitoa edistävän harjoittelun arviointitilaisuuksiin. Opettaja ei ole ollut jokaisessa arviointitilaisuudessa paikalla, jonka koetaan heikentävän arviointia ja tekevän siitä pinnallisempaa.

” harvoin on siinä arvioinnissa ollu mukana sellaset henkilöt, joitten kanssa on oikeasti tehty työtä, että mun mielestä se on ollu semmonen vähän harmi. Et sit se tavallaan se koko totuus ei paljastu siinä arvioinnissa koska siinä ei oo mukana just sitä jonka kanssa on tehny työtä, että...”

6 POHDINTA

6.1 Tutkimustulosten tarkastelu ja johtopäätökset

Seuraavassa kappaleessa käydään läpi opinnäytetyön tuloksia opinnäytetyön tehtävän, haastattelun teemojen ja teorian valossa. Opinnäytetyön tehtävänä on selvittää millainen on *ammattitaitoa edistävän harjoittelun arviointi röntgenhoitajaopiskelijan näkökulmasta*. Röntgenhoitajaopiskelijat kokevat saavansa ammattitaitoa edistävän harjoittelun arviointia päivittäin, väliarvioinnissa ja loppuarvioinnissa. Mykrä (2007, 37) mainitsee myös jakson aikana saatavan arvioinnin ja lopussa saatavan arvioinnin. Näillä arvioinneilla on eri merkitys (Mykrä 2007, 37). Ammattitaitoa edistävän jakson aikana Mykrän (2007, 37) mukaan opiskelijaa motivoidaan tiettyyn suuntaan ja haastatellut röntgenhoitajaopiskelijat ovat maininneetkin väliarvioinnin olevan hyvä tilannekatsaus, siitä missä vaiheessa ollaan ja mitä kehitettävää on. Lopussa saatavan arvioinnin Mykrä (2007, 37) sanoo olevan tavoitteisiin vertaavaa arviointia, jossa käydään läpi osaaminen. Röntgenhoitajaopiskelijoiden mielestä loppuarviointi on hyvä tilannekatsaus, jossa saadaan tietoa mitä on saavutettu ammattitaitoa edistävän harjoittelun aikana.

Ammattitaitoa edistävän harjoittelun arvioinnin aikataulu perustuu lähtötilanteen arviointiin ja loppuarviointiin (Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu 2006a, 15). Röntgenhoitajaopiskelijoiden mukaan edellä mainittujen arviointien lisäksi on väliarviointi. Röntgenhoitajaopiskelijat kokevat saavansa arviointia myös koko ammattitaitoa edistävän harjoittelujakson ajan.

Ammattitaitoa edistävän harjoittelun arvioinnin osallistujista Ojala & Walta (2009, 20) mainitsevat vähintään kolme toimijaa, joita ovat röntgenhoitajaopiskelija, opettaja ja ohjaaja. Röntgenhoitajaopiskelijat mainitsevat näiden lisäksi osastonhoitajan, henkilön, joka kerää röntgenhoitajaopiskelijoiden ammattitaitoa edistävän harjoittelun arvioinnin, mutta ei työskentele heidän kanssaan ja muut röntgenhoitajaopiskelijat. Teorian (Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu 2006a, 24) ja röntgenhoitajaopiskelijoiden mukaan ohjaajan tehtävänä on antaa arvio röntgenhoitajaopiskelijan toiminnasta ammattitaitoa edistävässä harjoittelussa.

Opettajan rooliin ammattitaitoa edistävän harjoittelun arvioinnissa kuuluu avustaa röntgenhoitajaopiskelijaa ymmärtämään oppimistaan ja oppimistehtävien suunnittelu (Heinonen 2003, 21; Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu 2006a, 12). Röntgenhoitajaopiskelijat kokevat kuitenkin opettajan roolin olevan yleisten asioiden hoitajana, jolle kuuluu laskutus ja tuntien täyttymisestä huolehtiminen.

Ammattitaitoa edistävän harjoittelun tavoitteet toimivat *ammattitaitoa edistävän harjoittelun arvioinnin kohteina* (Niemi 2009, 28; Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu 2006a, 7). *Ammattitaitoa edistävän harjoittelun arvioinnin kohteet* ovat kliiniset taidot, eettinen osaaminen, ammatin vaatimat asenteet, päätöksentekotaito ja yhteistyötaidot (Heinonen 2003, 39). Röntgenhoitajaopiskelijoiden mukaan *ammattitaitoa edistävän harjoittelun arvioinnin kohteena* ovat *röntgenhoitajaopiskelijan yhteistyötaidot ja ammattitaitoa edistävän harjoittelun aikana suoritettut röntgentutkimukset*.

Kannonkarin ja Seppä-Lassilan (2003, 44–45) mukaan ohjaajat arvioivat opiskelijoita tavoitteiden, lähtötason, itsearvioinnin ja vuorovaikutustaitojen perusteella. Opiskelijoiden omat tavoitteet ovat vankemmin arvioinnin taustalla, kuin koulun antamat tavoitteet (Kannonkari & Seppä-Lassila 2003, 44–45). Opiskelija laatii tavoitteet yhdessä opettajan ja ohjaajan kanssa. Näiden pohjalta tullaan harjoittelu arvioimaan. (Heinonen 2003, 36.) Röntgenhoitajaopiskelijoiden mukaan erilaisiin tutkimuksiin liittyvät tavoitteet ovat arvioinnin kohteena.

Ammattitaitoa edistävän harjoittelun arvioinnissa röntgenhoitajaopiskelijat kokevat hyvänä apuvälineenä oppimispäiväkirja tai –vihko. Oppimispäiväkirjaan voivat kirjoittaa ohjaajat arviointia jakson aikana ja röntgenhoitajaopiskelijat voivat kirjoittaa siihen omia oppimiskokemuksiaan. Vaikka oppimispäiväkirja koetaan hyvänä apuvälineenä, toivovat röntgenhoitajaopiskelijat sen aktiivisempaa käyttöä. Röntgenhoitajaopiskelijat kokevat, että ohjaajat voisivat kirjoittaa siihen enemmän arviointia heidän toiminnastaan. Röntgenhoitajaopiskelijoilla on kokemusta oppimispäiväkirjan käytöstä ammattitaitoa edistävän harjoittelun aikana. Oppimispäiväkirja tukee röntgenhoitajaopiskelijan oppimista ammattitaitoa edistävän harjoittelun aikana (Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu 2006b, 17–18). Röntgenhoitajaopiskelijoiden mukaan oppimispäiväkirjaa voisi käyttää aktiivisemmin ammattitaitoa edistävän harjoittelun aikana.

Röntgenhoitajaopiskelijoiden *mukaan ammattitaitoa edistävän harjoittelun arviointitilaisuuudet* ovat hyviä katsauksia sen hetkisen osaamisen *arviointiin ja näissä ammattitaitoa edistävän harjoittelun arviointitilaisuuksissa* röntgenhoitajaopiskelija saa tietoa, kuinka ammattitaitoa edistävän harjoittelun tavoitteet ovat ammattitaitoa edistävän harjoittelujakson aikana toteutuneet. Niemen (2009, 27) mukaan ammattitaitoa edistävän harjoittelun arvioinnin tulee motivoida ja ohjata röntgenhoitajaopiskelijaa jatkoa ajatellen.

Ammattitaitoa edistävän harjoittelun tavoitteet koetaan tärkeiksi, arviointia helpottavaksi asiaksi, ja opiskelijoita tulisi kannustaa enemmän laatimaan itselleen tavoitteet (Lundenius ym. 2008, 26–28). Tämän opinnäytetyön tuloksena röntgenhoitajaopiskelijat kokevat, ettei röntgenhoitajaopiskelijoiden laatimia tavoitteita arvioida. Kuitenkin Lehtimäen & Simosen (2003, 21–22) mukaan ohjaajat kokevat, että heidän arviointinsa perustuu röntgenhoitajaopiskelijoiden *ammattitaitoa edistävän harjoittelun tavoitteisiin*.

Ammattitaitoa edistävän harjoittelun arvioinnin sisällöstä röntgenhoitajaopiskelijat ovat kokeneet loppuarvioinnin tuoneen ennalta mainitsemattomia asioita esille. Kolehmainen ym. (2008, 77–78) mukaan näin ei kuitenkaan saisi tapahtua, vaan loppuarvioinnin tulisi olla kannustava kokemus. Opiskelijat ovat kokeneet Raivion (2008, 79), mukaan suullisen arvioinnin etuna sen vastavuoroisuuden. Samoin röntgenhoitajaopiskelijat toivovat saavansa nimellisenä arviointia, jolloin on mahdollisuus kysyä tarkentavia kysymyksiä arvion antajilta.

Ammattitaitoa edistävän harjoittelun arvioinnin kehittämiskohteina röntgenhoitajaopiskelijat ovat maininneet, että *ammattitaitoa edistävän harjoittelun arvioinnin saaminen* on vaikeaa joissakin ammattitaitoa edistävän harjoittelun harjoittelupaikoissa. Kuitenkin Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun (2006a, 15) julkaisuissa sanotaan, että arviointia tapahtuu koko jakson aikana. Tämän lisäksi Mäensivun ym. (2007, 38) opinnäytetyön mukaan röntgenhoitajaopiskelijat ovat toivoneet saavansa arviointia koko ammattitaitoa edistävän harjoittelun ajan. Röntgenhoitajaopiskelijoiden mukaan arvioinnin saatavuudessa on kuitenkin eroja. He sanovat saavansa arviointia helpommin paikoissa, joissa on vähän henkilökuntaa.

6.2 Eettisyys ja luotettavuus

Laadullinen tutkimus on tutkimus, jossa haastattelija ja haastateltava ovat vuorovaikutuksessa keskenään, joten haastateltavan on käytäyttyävä hyvien eettisten ohjeiden mukaan ja kunnioitettava haastateltavia (Syrjälä, Ahonen, Syrjäläinen & Saari 1995, 14). Haastateltavalla on oikeus pitää omat kokemuksensa omanaan ja kieltäytyä paljastamasta niitä (Syrjälä ym. 1995, 14; Robson 2001, 55).

Tärkeitä eettisiä näkökohtia ovat rehellisyys, ihmisten kunnioittaminen, reiluus ja yleisen hyvinvoinnin huomioon ottaminen. Haastattelujen ja koko tutkimuksen ajan on tutkijan tiedostettava omat mielipiteensä tutkittavasta asiasta ja raportissa hänen tulisi kertoa myös ne. (Syrjälä ym. 1995, 14.) Tutkijan yleisellä asennoitumisella on merkittävä vaikutus. Jos hänet koetaan luottamuksen arvoiseksi, haastateltavat ovat valmiita paljastamaan todelliset näkemyksensä tutkittavasta asiasta tai ilmiöstä. Tutkijan velvollisuutena on olla osallistumatta kaikenlaiseen näennäisarviointiin, jolla haetaan tukea jo tehdyille päätöksille. (Robson 2001, 57–60.)

Toisaalta opinnäytetyöntekijöitä mietitytti haastateltavien valinnassa käytetty menetelmä. Pohdinnan jälkeen haastateltavien valinnassa päädyttiin käyttämään lumipallomenetelmää. Lumipallomenetelmässä haastateltava nimeää aina seuraavat asiasta tietävät haastateltavat ja tässäkin opinnäytetyöntekijät saivat ensimmäisenä haastatelluilta röntgenhoitajaopiskelijoilta nimiä seuraaviksi haastateltaviksi. Tällöin aina edellinen tietää, ketä mahdollisesti tullaan haastattelemaan. Asiaa kuitenkin korvaa se, että työtä tehdessä oli useampia nimiä, joita kysyimme haastateltaviksi, jolloin vain opinnäytetyöntekijät tietävät haastatteluun suostuneiden nimet. Poikkeuksena luonnollisesti henkilöt, jotka ovat itse kertoneet olleensa haastateltavina.

Röntgenhoitajaopiskelijat ovat suostuneet vapaaehtoisesti haastateltaviksi ja opinnäytetyötä varten on haettu tutkimuslupa Pirkanmaan ammattikorkeakoululta. Röntgenhoitajaopiskelijoiden haastattelut äänitettiin ja ne litteroitiin sanasta sanaan. Opinnäytetyöhön otetut lainaukset on valittu, niin ettei yksittäistä haastateltavaa voida tunnistaa. Haastattelumateriaali jää vain opinnäytetyöntekijöiden tietoon ja se tuhoetaan asianmukaisesti prosessin päätyttyä.

Tärkeää oli tiedostaa opinnäytetyöntekijöiden omat mielipiteet työtä tehdessä, koska opinnäytetyöntekijöillä on kokemusta käsiteltävästä asiasta. Haastattelujen aikana haastattelija pyrki ”unohtamaan” kaiken tietonsa asiasta ja saamaan kaiken informaation asiasta röntgenhoitajaopiskelijoilta. Luotettavuutta lisää myös se, että vain toinen opinnäytetyöntekijöistä tietää haastateltavien henkilöllisyyden.

Tutkimuksen luotettavuus perustuu usein erilaisten päätelmien tekoon. Tutkijan olisi yritettävä välttää tutkimustulostensa muovaamista haluamaansa suuntaan. (Patton 2001, 549–552.) Tässä opinnäytetyössä on pyritty säilyttämään röntgenhoitajaopiskelijoiden esittämät asiat mahdollisimman alkuperäisinä analyysistä huolimatta ja mukaan on koottu suorina lainauksia haastatteluista tarkentamaan asiaa.

Opinnäytetyön tulosten luotettavuutta tarkastellessa törmätään ongelmaan, jossa haastattelijoiden kokemattomuus haastatteluiden tekemisessä on saattanut vaikuttaa haastateltaviin. Haastatteluiden aikana olisi pitänyt kysyä enemmän tarkentavia kysymyksiä, jolloin haastateltavat olisivat voineet antaa syvällisemmän mielipiteensä tutkittavasta asiasta.

Saatu aineisto analysoitiin, mutta analysointiin on saattanut vaikuttaa opinnäytetyön tekijöiden kokemattomuus analyysiprosessista. Prosessin vaikeutena on ollut aineiston pelkistäminen, analyysiyksiköihin jako ja niiden muuttaminen kuvaaviksi ilmaisuiksi. Opinnäytetyön tekijöiden kokemattomuus on myös saattanut vaikuttaa keskeisimpien tulosten nostamiseen aineistosta.

Opinnäytetyön tulokset ovat haastateltujen röntgenhoitajaopiskelijoiden henkilökohtaisia kokemuksia ammattitaitoa edistävän harjoittelun arvioinnista, eivätkä sellaisenaan sovellu yleistettäväksi. Opinnäytetyön tekijät suhtautuvat varauksella opinnäytetyön tulosten siirrettävyyteen, mutta lopulta päätäntävalta opinnäytetyön tulosten siirrettävyydestä jää lukijalle.

6.3 Opinnäytetyöprosessi ja jatkotutkimusaiheet

Opinnäytetyöprosessi alkoi Pirkanmaan ammattikorkeakoulussa järjestetystä aiheseminaarista syksyllä 2008 ja jatkui syksyyn 2009 asti. Tutkimussuunnitelma hyväksyttiin ja tutkimus lupa haettiin Pirkanmaan ammattikorkeakoululta keväällä 2009. Tutkimuslu-

van saamisen jälkeen haastattelut suoritettiin kesän 2009 aikana, jonka jälkeen aineiston käsittely ja analyysi suoritettiin. Toinen opinnäytetyöntekijä suoritti haastattelut itsenäisesti, jonka jälkeen toinen opinnäytetyöntekijöistä litteroi aineiston. Analyysi on suoritettu kummankin opinnäytetyöntekijän toimesta.

Opinnäytetyöprosessi oli opinnäytetyöntekijöiden mielestä haastava, opettava ja mielenkiintoinen. Opinnäytetyöprosessi edisti opinnäytetyöntekijöiden ammatillista kasvua. Opinnäytetyöntekijöiden kokemattomuus laadullisen tutkimuksen kohdalla on aiheuttanut oman haasteensa opinnäytetyön teossa. Opinnäytetyöprosessin edetessä useat opinnäytetyön tekemiseen liittyvät asiat ovat auenneet. Opinnäytetyötä varten tarvittavien opinnäytetyösuunnitelman valmistuminen ja tutkimusluvan saaminen jäivät melko myöhäiseen vaiheeseen, joka aiheutti kiirettä haastattelun aikatauluttamiseen, aineiston käsittelyyn ja analyysiin. Viivästyksistä huolimatta opinnäytetyö saatiin valmiiksi ajallaan.

Aihealuetta ja sitä sivuavia aiheita on tutkittu melko runsaasti. Opinnäytetyöntekijöille heräsi ajatus ammattitaitoa edistävän harjoittelun tavoitteiden merkityksen ja laadinnan tutkimisesta, koska ammattitaitoa edistävän harjoittelun tavoitteiden laadintaan ei tässä työssä keskitytty, mutta asiasta tuli esille paljon mielenkiintoista. Tulosten perusteella röntgenhoitajaopiskelijat sanovat, että itsestään selviä tavoitteita ei tarvitsisi kirjata. Tämän perusteella voitaisiin toiseksi jatkotutkimusaiheeksi esittää, kuinka tällaista osaamista voidaan arvioida.

LÄHTEET

- Ahtiainen, V. 2000. Terveysalan opiskelijoiden kokemuksia saamastaan ohjauksesta oppimispäiväkirjan pitämisessä käytännön harjoittelussa. Kuopio: Kuopion yliopisto. Pro gradu-tutkielma.
- Atjonen, P. 2007. Hyvä, paha arviointi. Jyväskylä: Tammi.
- Heinonen, N. 2003. Terveysalan koulutuksen työssäoppiminen ja ohjattu harjoittelu. Sosiaali- ja terveysministeriön monisteita 2003:22. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.
- Hietanen, T. & Hyvönen, K. 2003. Sairaanhoidajaopiskelijoiden kokemuksia käytännön harjoittelusta TAYS:n naistenklinikan leikkausosastolla. Tampere: Pirkanmaan ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.
- Hirsjärvi, S. 2009. Aineiston analyysi, tulkinta ja johtopäätökset. Teoksessa Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2000. Tutkimushaastattelu. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hätönen, H. & Romppanen, B. 2007. Arviointi ja palaute oppimisen ja kehityksen tukena. Helsinki: Opetusministeriö.
- Kannonkari, J. & Seppä-Lassila, A. 2003. Ohjatun harjoittelun opiskelija-arvioinnin toteutuminen Jorvin sairaalan lapsivuodeosastolla N7:llä. Helsinki: Helsingin ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.
- Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu. 2006a. Sosiaali-, terveys- ja liikunta-alan työrengas. Loppuraportti. Harjoittelun kehittämishanke. Luettu 12.1.2009. <http://www.cop.fi/harke/index.html>.
- Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu. 2006bH. Suositus harjoittelusta, sen järjestämisestä ja terminologiasta. Harjoittelun kehittämishanke. Luettu 16.12.2008. <http://www.cop.fi/harke/index.html>.
- Kolehmainen, M., Jaamalainen, A-M., Katajarinne, P., Leinonen, N, & Määttä, J. 2008. Kehity ammattikorkeakoulun harjoittelun ohjaajana. Koulutuskansio. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Luettu 16.12.2008. <http://www.humak.edu/julkaisut/HOKK>.
- Koli, H. & Romppanen, B. 1999. Työssäoppimisen toteuttaminen ja opiskelijan arviointi. Teoksessa Hätönen, H. (toim.) 1999. Opiskelijan arviointi työssäoppimisessa. Helsinki: Opetushallitus, 7-58.
- Konttila, S. 2006. Terveysalan opiskelijoiden arvioita ohjatusta harjoittelusta kliinisessä oppimisympäristössä. Kuopio: Kuopion yliopisto. Pro gradu -tutkielma.
- Kyngäs, H., Kääriäinen, M., Poskiparta, M., Johansson, K., Hirvonen, E. & Renfors, T. 2007. Ohjaaminen hoitotyössä. Helsinki: WSOY.
- Kyngäs, H. & Vanhanen, L. 1999. Sisällön analyysi. Hoitotiede 11, 3-12.

- Lehtimäki, E-K. & Simonen, P. 2003. Röntgenhoitajaopiskelijan käytännön harjoittelun ohjaus ohjaajan näkökulmasta. Helsinki: Helsingin ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.
- Lundenius, M., Salmela, S.T. & Virta, S. 2008. Röntgenhoitajaopiskelijan arviointi käytännön harjoittelujaksolla HUS-Röntgenissä tutorin kokemana. Helsinki: Metropolia. Opinnäytetyö.
- Mykrä, T. 2007. Työpaikkaohjaaja oppimisen edistäjänä – opiskelijan ohjaaminen ja arviointi työpaikalla. Helsinki: ESR.
- Mäensivu, K., Ojala, S. & Rautniemi, T. 2007. Röntgenhoitajaopiskelijoiden käsityksiä röntgenhoitajaopiskelijan ja röntgenhoitajan välisestä viestinnästä ammattitaitoa edistävissä harjoittelussa. Tampere: Pirkanmaan ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.
- Niemi, J. 2009. Röntgenhoitajien kokemuksia röntgenhoitajaopiskelijoiden ohjauksesta ammattitaitoa edistävissä harjoittelussa. Tampere: Pirkanmaan ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö.
- Oinonen, I. 2000. Harjoittelun ohjaus hoitotyön koulutuksen eri vaiheissa. Lahti: Lahden ammattikorkeakoulu. Pro gradu -tutkimus.
- Ojala, A. & Walta, L. 2009. Röntgenhoitajaopiskelijan ohjauksen kehittäminen Varsinais-Suomen kuvantamiskeskuksessa. Teoksessa Radiografia 1, 20-25.
- Opetusministeriö. 2006. Ammattikorkeakoulusta terveydenhuoltoon. Koulutuksesta valmistuvien ammatillinen osaaminen, keskeiset opinnot ja vähimmäisopinnot. Opetusministeriön työryhmä muistioita ja selvityksiä 2006:24.
- Patton, M. Q. 2001. Qualitative research & evaluation methods. 3. Edition. United States of America: Sage Publications, Inc.
- Pirkanmaan ammattikorkeakoulu. 2008. Radiografian ja sädehoidon koulutusohjelma. Luettu 13.5.2009. <http://www.piramk.fi>.
- Raivio, V. 2008. "Sun pitäis sitten rajoittaa tota sun hymyilemistä" Tutkielma opetus-harjoittelun ohjauksesta Hämeenlinnan normaalikoulussa. Hämeenlinna: Tampereen yliopisto. Pro gradu -tutkielma.
- Robson, C. 2001. Käytännön arvioinnin perusteet. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi. Opas evaluaation tekijöille ja tilaajille.
- Sosiaali- ja terveysministeriö. 2001. Terveydenhuollon yhteinen arvopohja, yhteiset tavoitteet ja periaatteet. ETENE-julkaisu 1. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.
- Suomen Röntgenhoitajaliitto. 2000. Röntgenhoitajan ammattietiikka. Luettu 8.9.2009. <http://www.suomenrontgenhoitajaliitto.fi>.
- Syrjälä, L., Ahonen, S., Syrjäläinen, E. & Saari, S. 1995. Laadullisen tutkimuksen työtapoja. 1.-2. painos. Rauma: West Point Oy.
- Tuomi, J. 2007. Tutki ja lue: johdatus tieteellisen tekstin ymmärtämiseen. Helsinki: Tammi.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2004. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 1.-3. painos. Helsinki: Tammi.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 5. uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista 352/2003.

Vogt, W.P., 1999. Dictionary of Statistics and Methodology: A Nontechnical Guide for the Social Sciences. London: Sage

HAASTATTELUN TEEMAT

Arvioinnin toteutuminen ammattitaitoa edistävissä harjoittelussa

- Miten, missä, milloin, kuinka usein
- Osallistujat ja tehtävät

Röntgenhoitajaopiskelijan kokemus ammattitaitoa edistävän harjoittelun arvioinnista

- arvioinnin kohteet, millaisia asioita arvioidaan
- tavoitteiden merkitys röntgenhoitajaopiskelijalle ammattitaitoa edistävän harjoittelun arvioinnissa
- kehitettävää / hyvää

LIITE 2

AMMATTITAITOA EDISTÄVÄN HARJOITTELUN ARVIOINTI RÖNTGENHOITAJAOPISKELIJAN NÄKÖKULMASTA

